

**R. P. Thomæ Comptoni Carleton, Cantabrigiensis,
Societatis Jesu, In Collegio Anglicano Leodiensi Sacrae
Theologiae Professoris, Cursus Philosophicus Unversus**

Carleton, Thomas Compton

Antverpiæ, M.DC.XCVII.

Disputat. XXII. De Distinctione Includentis & Inclusi, & ex natura rei.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95656](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95656)

Modus mi-
nus convenit
cum re,
quàm res
vel cum aliâ

modus sæpe minus conveniunt, quàm duæ res ab-
solutæ, res enim sæpe est substantia, modus acci-
dens, unde nec genere conveniunt: res est quid com-
pletum, modus semper incompletus; sic etiam per
se loquendo accidens magis distinguitur à substantiâ
quàm una substantia ab aliâ. Quare omnium maxi-
ma distinctio est inter ens & non ens, à quibus non
solum abstracti non potest ratio aliqua generica, sed
nec ratio entis, sicque nec in ratione omnium com-
munissimâ conveniunt.

VI.
Differentia
rei & modi
magis diffi-
runt, quàm
differentia
duarum re-
rum.

Confirmatur ex communi illo axioma supra re-
lato, per id res qualibet ab aliâ distinguitur, per quod in
suo esse constituitur, sed constituitur res qualibet per
suam differentiam, ergo per eandem distinguitur,
ergo cum differentia constitutiva substantiæ, & dif-

ferentia constitutiva modi, præsertim accidentalis,
plus inter se differant quàm duæ differentiæ sub-
stantiæ, plus distinguetur substantia à suo modo ac-
cidentalibus, quàm ab aliâ substantiâ sibi in perfectio-
ne æquali.

Ad primum argumentum pro sententiâ P. Suarij
sect. præcedente, n. 2. allatâ, Respondetur constare
ex dictis modum esse ens, cum verè existat, & ha-
bere entitatem licet imperfectam, quod negare ne-
mo potest, cum producantur de novo modi, & de-
struantur manente subjecto, ergo aliquid tunc pro-
ducitur & perit, ergo res, ergo ens. Nec sequitur
hinc, egere modos aliquo alio quo suis subjectis affi-
gantur, quia modus ex essentia suâ est intima affe-
ctio, & modificatio sui subjecti.

VII.
Modus verè
est ens, licet
ens imperfectum.

DISPUTATIO XXII.

De Distinctione Includentis & Inclusi, & ex natura rei.

SECTIO PRIMA.

An, & quid sit Distinctio Inadaquata, & In- cludentis & Inclusi.

I.
Distinctio
inadaquata
duobus mo-
di contingit.

Distinctio Inadaquata duobus potest modis
contingere: primò, quando duo composita
unam habent partem utrique communem,
ut manus & pes in homine, ubi in utroque eadem
indivisibilis est anima. Secundò, quando plura inter se
realiter distincta, cum uno tamen tertio identifican-
tur, quod solum reperitur in sacrosancto Trinitatis
mysterio, ubi tres personæ Divinæ inter se realiter
distinctæ, cum eadem naturâ identificantur.

II.
Distinctio
includentis
& inclusi, &
contra.

Distinctio Includentis & Inclusi illa est, qua to-
tum distinguitur ab alterâ sui parte, Petrus verbi gra-
tia à suâ animâ, quam in se includit, & ei aliquid su-
peraddit, nempe materiam. E contra, Distinctio par-
tis à toto, Distinctio vocatur Inclusi ab Includente.
De hac distinctione præcipue hic nobis est sermo.

III.
Negant ali-
qui distinc-
tionem in-
cludentis &
inclusi.
Contra: di-
versâ prædi-
catis realis
conveniunt
parti & toti,
ergo realiter
distinguen-
tur.

Negant aliqui hanc distinctionem, & dicunt ani-
mam Petri solum distingui ab ejus materiâ non au-
tem à Petro, seu toto. Sed contra, verum est dice-
re, anima Petri non est Petrus, seu pars non est to-
tum, non minus quàm anima non est materia, hæc
pars non est illa. Confirmatur, pars est quid incom-
pletum, totum completum, pars, ut materia, vel ani-
ma rationalis creatur, totum generatur, pars manet,
perit totum Petro moriente, ubi licet maneat ejus
anima, non tamen manet Petrus: quæ omnia ma-
nifesta sunt signa distinctionis realis. Confirmatur
secundò, eadem est essentia physica & essentia me-
taphysica, nec enim duplex est ejusdem rei essentia,
sed una duabus definitionibus explicata, physicâ ni-
mirum & metaphysicâ, sed materia non est essentia
metaphysica hominis, quis enim dicit materiam esse
animal rationale, ergo non est homo, ergo distin-
guitur ab homine.

IV.
Negari nullo
modo potest
distinctio in-
cludentis ab
incluso.

Dico itaque hanc admittendam esse distinctio-
nem, & unam partem includentis distingui ab inclu-
dente, ratione alterius partis quam præter hanc in-
cludit. Ita P. Suarez d. 7, Metaph. l. 1. n. 23. & tenent
recentiores communiter. Sufficiens probata
manet hæc conclusio argumentis in sententiâ prio-
ris impugnatione positis. Solum ergo restat argu-
mento cuidam respondeamus quod facessere solet in
hac materiâ negotium, quod tamen meo judicio
plus perplexi habet quàm solidi.

V.

Dicit itaque aliquis hinc sequi, materiam verbi

gratia, inadaquate distingui à se, patet sequela, to-
tum nihil aliud est quàm utraque pars cum unione,
sed distinguitur materia à toto, ergo ab utraque par-
te, sed altera pars est ipsa materia, ergo materia di-
stinguitur, inadaquate saltem à seipsa, non enim
alia materia, sed ipsa est in hoc toto. Primò, ut osten-
dam non tantam habere vim hoc argumentum quan-
tam præ se fert, simili plane formâ aliud affingam:
materia est causa partialis compositi, seu constituit
compositum, ut omnes fatentur, sed compositum
nihil aliud est quàm utraque pars cum unione, seu
materia & forma unitæ, ergo materia saltem inada-
quate causat & constituit seipsam: en eadem formâ
argumentum, & tamen est falsum, ut primo statim
intuitu apparet. Facile expediverit se quis ab argu-
mento, si cum aliquibus concesserit totum, qui non
existimant inconueniens idem posse hoc modo inad-
equatè distingui à seipso; qui tamen mihi videntur
dum vim primi argumenti effugiunt, urgeri se-
cundo.

Obj. hinc
sequi parè,
materiam ex-
gr. inada-
quate distin-
gui à se.

Contra: ead-
dem enim
formâ argu-
mentum
probat
quod mate-
riam inada-
quate cau-
sare se.

Respondetur ergo secundò, non distingui unam
partem inadaquate à se, licet enim distinguatur à
toto, id est, à materiâ, formâ & unione simul sum-
ptis, malè tamen hinc arguitur distingui à se, muta-
tur enim suppositio, nam eo ipso quod capitur ma-
teria sigillatim, nam sumitur aliud à toto, ab illo au-
tem alio non distinguitur materia, cum sit ipsa; to-
tum autem non est materia, hæc enim est falsa pro-
positio totum est materia, sed est materia & forma
unitæ. Quando ergo capitur materia sola, non capi-
tur totum, nec includens, sic cum dicimus materiâ
unitâ distinguitur à forma, non est distinctio includen-
tis & inclusi, quia materia non includit formam, nec
est contra, sed est distinctio rei à re. Totum ergo est
utraque pars simul; & nisi sumatur hoc modo, non
est totum, nec distinctio includentis & inclusi. Un-
de malè arguitur, distinguitur à materiâ & formâ
unitis, ergo à materiâ sigillatim sumptâ, nam mate-
ria & forma unitæ sunt aliud objectum à materiâ,
nempe compositum, materia autem sola, est quid
incompletum, nec ullo modo à se distinguitur, sicut
secundum Aristotelem duo non sunt vis unum, sed semel
duo, & unum licet distinguatur à duobus, non ta-
men à se nec inadaquate.

VI.
Resp. ergo
nihil probat
hoc argu-
mentum, cum
semper mu-
tetur suppo-
sitis.

Quòd verò hic aliqui dicunt, plus includens di-
stingui ab incluso, quàm è contra, mihi acutius di-
ctum videtur, quàm verius: æquè enim repugnat
solum materiam esse totum compositum, atque to-
tum compositum esse solum materiam, unde for-
malis distinctio erit æqualis. Dices, aliquid habet
includens

Duo non
sunt vis unum,
sed semel duo.

VII.
Non rectè
dicunt ali-
qui inclu-
dens plus di-
stingui ab
incluso, quàm
inclusum ab
includente.

includens quod adæquatè est extra inclusum, inclusum verò nihil habet quod sit extra includens, ergo includens plus distinguitur ab eo, quàm illud ab includente. Respondetur negando consequentiam, nam perinde est quoad hoc siue mutatio aut varietas sit ex parte unius extremi, siue alterius, æqualiter enim inter ea augetur diversitas. Perinde ergo est siue augetur res distincta siue terminus. Et pari ratione dicere quis posset, plus differre hominem à planta, quàm plantam ab homine, cum homo habeat in se gradum vitæ vegetativæ, & superaddat gradum vitæ sensitivæ, ac rationalis: imò & Deum plus differre à creaturis, quàm creaturas à Deo.

SECTIO II.

De turbe Distinctionis ex natura rei.

I. Celeberrima in scholis est opinio, mediam quandam distinctionem in rebus reperiri contendens, quæ ideo, secundum hanc sententiam, non est distinctio rationis, quia datur in rebus ante operationem intellectus, nec tamen eam esse vult realem, sed formalem vocat, seu ex naturâ rei. Hoc modo distingui affirmat hæc opinio Attributa Divina inter se, ut *Misericordiam à Iustitiâ, Relationes ab Essentiâ* &c. Gradus item metaphysicos in creatis, ut *animal & rationale, ens, substantiam, corpus, vivens*: unitatem etiam specificam à numericâ: quam proinde sententiam discutere nonnulli solent in tractatu de universalibus, ubi necessariò de eâ iterum recurret sermo.

II. Hanc sententiam tribuunt aliqui Scoto, quem tamen, quia ambiguit videtur loquutus, quidam ex sectoribus, imò ex insectatoribus aliqui arbitrantur nihil differre à communi sententiâ: P. Suarez itaque l. 4. de Trinit. c. 4. n. 2. & 5. & fusc. P. Hurtado d. 6. Met. l. 3. n. 26. & deinceps ab hac opinione subtilissimum Scotum vendicare conantur. Tenent tamen Scotistæ penè omnes, Anton. Andreas 7. Metaph. q. 17. Anton. Trompetta in 9. Metaph. Joannes Baptista Molierius in tract. de universalibus. Mayronis quodlib. 7. dub. 1. Philip. Faber in sua Theologia l. 1. distinct. 2. q. 7. & dist. 19. & 20. sed nullus acutius quam P. Fonseca 5. Metaph. c. 6. q. 6. & 7. in creatis, non verò in Divinis propter auctoritatem Concilij Rhemensis, ubi damnatus fuit Gilbertus Porretanus Pictavorum Episcopus negans has propositiones, *Deus est sapientia, Deus est veritas*, quas tamen, inquit, sequeretur negari posse, si Sapientia Divina ante intellectus operationem à Deo distingueretur.

III. Conclusio: non datur hujusmodi distinctio ex naturâ rei media realem inter & rationis. Ita reliqui Theologi hodie & Philosophi propè omnes: Suarez d. illa 7. Metaph. l. 1. nu. 14. Vasq. l. p. d. 116. cap. 4. & 5. Hurt. d. 6. Metaph. l. 3. Arriaga d. 5. Log. l. 1. subf. 2. n. 6. Oviedo contr. 4. met. p. 2. n. 11. & alij. Probatur primò ex Aristotele 4. Metaph. textu 4. & 5. ubi ait; *omne ens vel esse idem, vel diversum sine ullo medio*, item aliis locis ut 6. Metaph. ait, *omne ens vel esse reale, vel rationis, cujus quasi rationem reddere videtur* 4. Metaph. circa initium, dum ait; *omne ens vel est in se, & sic est reale, vel est in apprehensione, & sic est rationis*, ergo etiam omnis distinctio, secundum Aristotelem, est vel realis, vel rationis, patet consequentia, omnis distinctio vel est in se, & sic est realis, sicut ens, vel est ex apprehensione, & sic est rationis, sicut etiam ens, ergo nullum datur medium in distinctione, sicut nec in ente, quæ est fundamentalis ratio hujus sententiæ: quam proinde ulterius explico &

Secundò probo conclusionem: hæc distinctio est distinctio unius ab alio ante omnem operationem intellectus, ergo est distinctio realis, hæc enim est definitio distinctionis realis: cum ergo hæc distinctio actu à parte rei existat ante omnem operationem intellectus, erit realis, sicut enim ens est illud quod independentè ab actu intellectus existit à parte rei, ita & distinctio realis erit illa quæ existit à parte rei independentè ab operatione intellectus: quando enim dicere volumus aliquid non esse, dicimus à parte rei non dari.

Dices, hæc esse unum realiter, animal, verbi gratia, & rationale, sed distingui ex naturâ rei. Contrà, hi sunt termini implicatorii, distingui enim ex naturâ rei est distingui secundum naturas & existentias rerum, ergo si distinguantur ante operationem intellectus ex naturâ rei, distinguuntur realiter, ergo non possunt esse unum realiter, verè enim ante operationem intellectus una entitas non est alia, ergo ante operationem intellectus distinguitur ab aliâ, ergo realiter, nam non sunt idem realiter, cum una non sit alia, hæc enim negatio, ut suprà dixi, esto in eâ non consistat formalis distinctio, est tamen signum infallibile non esse aliqua identificata realiter, ergo signum est ea distingui. Confirmatur, distinctio necessariò est inter duo, nihil enim distinguitur à seipso, ergo si est distinctio ante operationem intellectus, sunt duo ante operationem intellectus, ergo distincta ante operationem intellectus, ergo realiter.

Dices secundò, licet hæc distinctio sit ante operationem intellectus, non tamen esse realem, quia non est inter res, sed formas seu formalitates, & sic aptè vocatur distinctio formalis. Contrà, hæc formæ vel aliquid sunt vel nihil, ut suprà argumentabamur de modis, si nihil, nihil ad præsens institutum; si aliquid, ergo res, ergo entia, & ante operationem intellectus, ergo duæ res ante operationem intellectus, ergo realiter distinctæ, ergo non formalitates tantum, sed realitates, nec mediis ullis modis mediæ hujus distinctionis, inter distinctionem realem potest & rationis assignari, cum non sit medium inter existere ante operationem intellectus, & ante eam non existere cum sint contradictoria.

Tertiò Probatur Conclusio; si ante operationem intellectus, Justitia Dei distinguatur ex naturâ rei à Deo, ergo habet in se negationem Deitatis, ergo non est Deus, ergo creatura, cum non sit medium, vel enim est major Deo, vel minor: quod sit major, dici nequit, *Deus enim est quo majus aut melius cogitari nihil potest*, nec æqualis, ergo minor, ergo etiam ex hoc capite creatura. Confirmatur primò, si Sapientia Dei ante ullam operationem intellectus distinguens non est Deus, ergo pari modo Deus non est Sapientia, quæ est propositio Gilberti damnata in Concilio Rhemenfi.

Confirmatur secundò, sequitur ex hac opinione manifesta compositio realis in Deo. Patet sequela, hæc attributa, Justitia, Misericordia, Intellectus, Voluntas distinguuntur à parte rei ante operationem intellectus, & nec sunt idem inter se nec cum essentiâ Divinâ, ergo realiter distinguuntur, ergo realiter componunt, cum enim compositio sit distinctio-rum unio, eo modo quo est distinctio, est compositio, ubi ergo distinctio realis, compositio realis, ergo Deus justus, vel Deus bonus est compositum reale, sicut homo justus vel bonus, & sola differentia est, quod ibi sit Justitia & Bonitas increata, hic creata. Quod si quis tandem ideo hæc omnia res esse negaverit, quia existere non possunt separata; nihil effecerit, sic enim nec tres Personæ Divinæ existere possunt separata, nec creatura separari potest

IV. Secundo hæc distinctio est ante operationem intellectus, ergo est realis.

V. Secundo omni actu intellectus una entitas non est alia, ergo distinguuntur realiter.

VI. Dices: hæc distinctio tantum est inter formalitates.

Contrà: hæc formalitates distinguuntur ante operationem intellectus, ergo sunt realis.

VII. Sequitur Iustitiam in Deo habere negationem Deitatis.

VIII. Ex distinctione ex naturâ rei sequitur videtur realis compositio in Deo.

ita à Deo, ut non destruat si illi non coexistat, & alia huiusmodi, quæ supra attulimus in signis distinctionis realis. Nec Gilbertus Porretanus dicebat posse Attributa Divina à Deo existere separata, & tamen damnatus fuit à Concilio.

IX. Argumenta pro hac opinione in duplici sunt differentia: aliqua enim procedunt de distinctione graduum metaphysicorum, quæ tractatu de universalibus proponemus, cum illic proprius sit quæstionem hanc discutiendi locus. Alia conficiuntur in Attributa

butis Divinis, quæ Theologica cum sint, Theologis relinquantur: per distinctionem tamen virtualem solvi commodè possunt, hæc enim distinctio in Divinis ob eminentiam essentiae & perfectionum Divinarum ita efficax est, ut fundare possit prædicata quasi contradictoria, ut *Relatio Filiationis producit, Essentia non producit*, & alia huiusmodi. Sed hoc peculiare est Deo, & mysterium Trinitatis fundat & Incarnationis: quare de hac opinione in præsentis sit satis, plura de ea dicemus infra Disput. 28.

DISPUTATIO XXIII.

De Distinctione rationis.

SECTIO PRIMA,

Varia Distinctiones rationis.

I. Duo entia rationis distinguuntur realiter.

Distinctiones denominati-
væ.

II. Sermo hic est de distinctione, dicta rationis, quia fit ab intellectu.

Provenit hæc distinctio ab intellectu, vel ob imperfectionem intellectus, vel perfectionem.

III. Distinctio rationis dividitur in Fundamentalem, & Formalem.

IV.

Non est hic sermo de illâ distinctione rationis quæ propterea talis dicitur quod versetur inter extrema quæ sunt entia rationis, hæc enim licet per denominationem sumptam ab extremis vocetur distinctio rationis, re tamen verâ est realis, quippe quæ detur ante operationem intellectus fingentem, vel facientem novam distinctionem: si enim loqui de distinctione vellemus ut denominationem accipit ab extremis, tot distinctionum quot rerum haberemus diversa genera: sic enim distinctio inter duas res spirituales, esset spiritualis, inter corporeas corporea, inter negationes negativa, & infinita huiusmodi. De hac ergo distinctione rationis non procedit præsens quæstio, cum realia distinguantur etiam per rationem possint.

De illâ ergo distinctione hic disputatur, quæ cum in rebus ante rationem, vel intellectus operationem non sit, per ipsam fit, & propterea dicitur rationis: ratio enim non semper fingit quoad esse ea quæ distinguit, sed quæ re idem sunt, concipit inadæquate, & ut distincta, sicque sola distinctio, non esse rei provenit ab intellectu, ut cum in homine, verbi gratia, distinguit animal à rationali, supponit hominem, non fingit, quem tamen in partes illas metaphysicas distinguit. Provenit porro hæc distinctio ab intellectu, vel ob ejus imperfectionem, qui limitatæ virtutis cum sit, rationes omnes & formalitates in re aliquâ clausas, ut Attributa omnia in Deo, simul representare non potest, sicque inadæquatis ea conceptibus sigillatim representat; vel provenit ab intellectu ob ejusdem perfectionem, qui scilicet non materiali modo in objectum suum fertur, ut potentia sensitivæ, sed spirituali magis & subtili ratione, sicque illud in se unum, dividere intentionaliter, & in formalitates varias parti potest.

Primo ergo, distinctio rationis dividitur in Fundamentalem, & Formalem. Fundamental distinctio, quæ & Virtualis dicitur, nihil est aliud quam entitas rei apta distinguere, ejusmodi nimirum quæ plures in se perfectiones unitas & identificatas continet. Res enim quod perfectior, eò per se loquendo plures perfectiones in se habet, unde ratio entis omnium est imperfectissima, & ob suam imperfectionem in duas dividi formalitates non potest, ut potest ratio substantiæ, vel viventis, species verò infima in plurimas distinguere potest, cum rationes omnes superiores in se veluti in nodum quandam collectas contineat.

Hæc ergo eminentia & fecunditas objecti, quod perfectiones in rebus aliis dispersas, in se realiter unitas & identificatas habet, præbet intellectui fun-

damentum, ut in eadem re plures perfectiones distinguat formaliter, quæ tamen realiter identificantur. Proprie tamen loquendo, hæc fundamentalis distinctio, distinctio rationis non est, sed solum distinctio fundamentum, cum à parte rei detur ante omnem operationem intellectus seu rationis, & propterea dicitur virtualis distinctio rationis, non formalis: ita loquitur P. Suarez l. 4. de Trinit. c. 4. Fonseca 5. Metaph. c. 6. q. 6. & auctores communiter. Aliis verò nominibus vocatur *potentialis distinctio*, *apuditudinalis*, & *inchoata*. Formalis autem distinctio rationis est distinctio actu ab intellectu seu ratione facta & exercita.

Secunda distinctionis rationis Divisio est in *distinctionem rationis ratiocinantis*, & *rationis ratiocinatæ*. Distinctio rationis ratiocinantis est cum intellectus absque ullo fundamento in re, diversos de eodem format conceptus, vel diversis illud nominibus synonymis appellat, ut cum rem eandem *vestem* appellamus & *vestimentum*, *gladium* & *ensem*; ita ut tota distinctionis ratio in intellectu refundatur. Hæc distinctio potius se tenet ex parte modi concipiendi, quam objecti cogniti, cum communiter nulla apprehendatur diversitas ex parte rei representatæ, sed idem utrobique totum concipitur, ut cum dico, *Petrus est Petrus*, ubi ipsum eundem Petrum nunc ut subjectum concipio, nunc ut prædicatum.

Existimo tamen cum P. Vasp. 1. p. To. 2. d. 27. nu. 8 & d. 129. nu. 16. & 17. & P. Hurt. d. 6. Metaph. c. 5. §. 76. distinctionem hanc non esse in mente, sed in solâ voce reperiri; conceptus enim sunt synonymi, & solum vocatur distinctio, quia quis dicendo *ego sum Petrus*, vel *Petrus est Petrus*, ita secum vel cum alio se gerit, ac si ipse à se, vel Petrus à Petro esset alius, cum tamen in mente alius non sit, sed idem utrobique ex parte rei concipitur: Nec est subjectum vel prædicatum proprie loquendo, sed solum voce tenus, ad hoc enim requiritur habitudo aliqua ex parte rei conceptæ, cum subjectum sit quasi materia, ut docent Dialectici, indifferens ex se & indeterminatum, quodque determinatur per prædicatum tanquam per formam habentem aliquam ad hoc habitudinem. Hic verò nulla concipitur habitudo, nec idem eodem modo conceptum potest esse forma, vel quasi forma respectu subjecti, cum æque determinatum sit subjectum ac prædicatum, & è contra, quod enim posteriori loco ponatur, nihil facit, prædicatum enim non ideo est prædicatum quia ponitur ultimo loco, sed quia habet ex parte objecti aliquam ad hoc habitudinem, sic in hac propositione, *si albus paries*, albus est prædicatum & paries subjectum, quantumcunque situ & collocatione invertatur ordo: ut dixi in Introductione, d. 1. c. 1. n. 1.

Alij hoc modo, & bene, explicant distinctionem *rationis ratiocinantis*, tunc enim dicunt eam continere

Distinctio
Fundamen-
talis non est
proprie di-
stinctio, sed
distinctio
fundamentum

Formalis
distinctio ra-
tionis.

V.
Distinctio
Rationis ra-
tiocinantis,
& rationis
ratiocinatæ.

VI.
Distinctio
rationis ra-
tiocinantis
non est in
mente, sed
in solâ voce

III
Distinctio
rationis di-
viditur in
Fundamen-
talem, &
Formalem.

VII.
Alius modus
explicandi
distinctionem
rationis ra-
tiocinantis.

gere